

RIIGIKOHUS

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/19-1
Otsuse kuupäev	22. aprill 2019
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Tambet Tampuu, liikmed riigikohtunikud Paavo Randma ja Peeter Roosma, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Mati Kartau ja Viru Maakohtu kohtunik Astrid Asi
Kohtuasi	Harju Maakohtu kohtuniku Merike Varuski (Varusk) distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algataja	Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa
Asja läbivaatamise kuupäev	1. aprill 2019
Istungil osalenud isikud	Harju Maakohtu kohtunik Merike Varusk, Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa Istungit protokollis Riigikohtu personaliosakonna juhataja Piret Raadom

RESOLUTSIOON

- 1. Mõista Harju Maakohtu kohtunik Merike Varusk süüdi talle esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmisel, mis seisnes lugupidamatus ja ebaviisakas suhtumises menetlusosalistesse tsiviilasja nr 2-00-00001 arutamisel ning isiku istungisaalist eemaldamises 21. novembri 2018. a kohtuistungil – ja määrata talle karistuseks noomitus.**
- 2. Ülejäänud osas mõista kohtunik Merike Varusk õigeks.**

3. Otsuse peale on kohtunikul õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule 30 päeva jooksul alates otsuse kuulutamisest 22. aprillil 2019. a.

4. Otsus jõustub pärast punktis 3 märgitud tähtaja möödumist, kui kohtunik ei ole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa algatas 11. jaanuaril 2019 distsiplinaarmenetluse Harju Maakohtu kohtuniku Merike Varuski suhtes kohtuniku poolt vääritud teo toimepanemise ning ametikohustuste mittekohase täitmise tõttu. Distsiplinaarkollegiumi palvel esitas ringkonnakohtu esimees 25. jaanuaril 2019 distsiplinaarsüüdistuse täpsustuse. Distsiplinaarsüüdistuses ja selle täpsustuses (edaspidi distsiplinaarsüüdistus) kajastatud asjaolud on kokkuvõtlikult järgmised.

2. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe poole pöördus 8. mail 2018 Harju Maakohtu kohtunik A.A. taotlusega kaaluda Harju Maakohtu kohtuniku M. Varuski suhtes distsiplinaarmenetluse algatamist kohtunike eetikakoodeksi (edaspidi: eetikakoodeks) nõuete rikkumise tõttu. Esitatud taotlusega ühines 9. mai 2018. a avaldusega sama maakohtu kohtunik B.B..

2.1. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt ei käitunud kohtunik M. Varusk tsiviilasjas nr 2-00-00002 13. märtsil 2018 peetud kohtuistungil ajakirjaniku saalis viibides B.B. tunnistajana ülekuulamisel talle asjakohatuid (ebakohaseid) ja B.B. reputatsiooni riivavaid küsimusi esitades kohtunikule kohaselt. M. Varusk heitis kohtuistungil B.B.-le ette, et viimane sisenes kohtusaali kohtumaja kinnisest tsoonist, tundes huvi, kes B.B. sisetsooni laskis ja kellega B.B. seal olles suhtles. Arvestades asjaolu, et B.B. on sama maakohtu, s.o Harju Maakohtu kohtunik, ei olnud alust pidada teda kohtu suhtes kõrvaliseks isikuks ja B.B. viibimist teise kohtumaja kinnises tsoonis saab käsitada kohtunikkonna siseasjana. Seega rikkus kohtunik M. Varusk eetikakoodeksi punkti 19, viies kohtunikkonna siseasjasse puutuva avalikkuse ette, alandades seejuures kaaskohtunikku ning jättes ajakirjaniku juuresolekul mulje, et B.B. on rikkunud kohtumaja sisekorda. Istungil toimunu kajastamine ajakirjanduses tõi kaasa lisaks kaaskohtuniku reputatsiooni kahjustamisele ka õigusemõistmise autoriteedi kahjustamise laiemalt. Eelnevaga pani kohtunik M. Varusk toime vääritud teo.

3. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe poole pöördusid 12. novembril 2018 P.P. AS-i esindaja vandeadvokaat C.C., 13. detsembril 2018 pankrotihaldur D.D. esindaja vandeadvokaat E.E. ning 28. detsembril 2018 pankrotihaldur D.D. kaebustega seoses kohtunik M. Varuski tegevuse ja käitumisega tsiviilasja nr 2-00-00001 (AS R.R. pankrotimenetluse järelevalve) menetlemisel. Kaebajad leidsid, et kohtunik M. Varusk on põhjendamatult venitanud määruskaebuste menetlemisega. Samuti heideti kohtunikule ette ebakohast (üleolevat, agressiivset) käitumist menetlusosaliste suhtes ning vandeadvokaat E.E.-l advokaadina oma kliendi esindamise takistamist ja istungisaalist seadusliku aluseta eemaldamist.

3.1. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt on kohtunik M. Varusk põhjendamatult viivitanud järgmiste määruskaebuste menetlemisega:

(1) 12. juunil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i S.S. ja pankrotitoimkonna esimehe F.F.-i määruskaebus Harju Maakohtu 28. mai 2018. a määruse peale, millega maakohus jättis rahuldamata määruskaebuse esitajate taotluse toimikuga tutvumiseks);

(2) 13. juulil 2018 esitatud määruskaebus (pankrotihaldur D.D. määruskaebus Harju Maakohtu 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise ja uue halduri nimetamise määruse peale);

(3) 13. juulil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i S.S., AS-i T.T., AS-i U.U., V.V. A/S Eesti filiaali, AS-i P.P. ja SIA X.X. Eesti filiaali määruskaebus Harju Maakohtu 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise ja uue halduri nimetamise määruse peale);

(4) 24. juulil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i S.S. määruskaebus Harju Maakohtu 9. juuli 2018. a määruse peale, millega maakohus keeldus menetlusse võtmast AS-i S.S. 25. mai 2018. a määruskaebust maakohtu 10. mai 2018. a määruse peale).

3.1.1. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt edastati viidatud määruskaebused ringkonnakohtule 28. detsembril 2018, s.o 6,5 kuud ja 5,5 kuud pärast nende esitamist. Distsiplinaarsüüdistuses märgitakse, et kohtunik M. Varusk oli 11. juulist kuni 21. augustini 2018 puhkusel, ning mööndakse, et kuni puhkuse lõpuni ei olnud määruskaebuste (2), (3) ja (4) puhul tegemist põhjendamatu viivitamisega. Küll aga on kohtunikule ette heidetav ametikohustuse täitmata jätmise nende määruskaebuste menetlemisel pärast puhkuse tagasitulekut kuni 28. detsembrini 2018. M. Varusk määras määruskaebuste menetlemiseks kohtuistungeid, mis toimusid 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018; seda võib kohtunik iseenesest vajaduse korral teha. Neil istungitel ei arutatud määruskaebusi aga n-ö sisuliselt, vaid tegeleti kohtu initsiatiivil peamiselt määruskaebustest võimaliku loobumise küsimuse ning pankrotiasja järelevalve küsimustega üldisemalt. 11. detsembril 2018 tegi kohtunik M. Varusk ühe määruskaebuse esitaja (AS P.P.) suhtes menetlusse võtmisest keeldumise määruse, mida ei saa lugeda tehtuks mõistliku aja jooksul. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 663 lg 1 järgi tuleb määruskaebuse menetlusse võtmine otsustada viivitamata pärast määruskaebuse saamist, praegusel juhul kulus kohtul määruskaebuse menetlusse võtmise otsustamiseks ligi 5 kuud. Distsiplinaarsüüdistuses leitakse, et määruskaebuste n-ö kinnihoidmine määruse teinud kohtuniku poolt on iseäranis taunitav, kuna see takistab menetlusosalistel oma põhiseadusliku edasikaebeõiguse teostamist, rääkimata sellest, et halduri määramine on olemuselt kiireloomulisemat lahendamist vajav küsimus.

3.1.2. Distsiplinaarsüüdistuses märgitakse, et TsMS § 663 lg 1 järgi otsustab maakohus määruskaebuse menetlusse võtmise viivitamata pärast määruskaebuse saamist, kontrollides, kas määruskaebuse esitamine on seaduse kohaselt lubatud ning kas määruskaebus on esitatud seadusega ettenähtud nõuete kohaselt ja tähtjast kinni pidades. Nimetatud nõuete täitmise kontrollimine ei ole menetluslikult üldjuhul keeruline ega ajakulukas. Kui määruskaebuse esitamine on lubatud, see vastab seaduse nõuetele ja nõutav riigilõiv on tasutud, siis peab kohus otsustama, kas määruskaebus tuleb rahuldada (TsMS § 663 lg 4) või rahuldamata jätta ja ringkonnakohtule läbivaatamiseks ja lahendamiseks saata. Kohus peab kontrollima, kas määruskaebuses on esitatud väiteid, mis annaksid aluse vaidlustatud määruse tühistamiseks. Ka selle küsimuse (kas määruskaebus rahuldada või jätta rahuldamata) otsustamine ei ole menetluslikult üldjuhul ei keeruline ega ajamahukas. Seega ei eelda määruskaebuse menetlemine maakohtus üldjuhul kuudepikkust menetlemist. Seaduse mõtte kohaselt ei korraldata määruskaebusmenetluse raames vaidlusasja teistkordset arutamist esimese astme kohtus.

3.1.3. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt kujutavad kohtunik M. Varuski viivitused määruskaebuste menetlemisel distsiplinaarsüüdistuse, mis seisneb ametikohustuse mittekohases täitmisel.

3.2. Distsiplinaarsüüdistuses heidetakse kohtunik M. Varuskile ette ka ebaviisakat ja kohatut käitumist menetlusosaliste suhtes. Asjas peetud kohtuistungite helisalvestiste järgi on kohtunik M. Varusk pruukinud menetlusosalistega suheldes ebakohaselt ärritunud ja kõrgendatud häält ning kohelnud neid lugupidamatult. Menetlusosalistele küsimusi esitades on kohtunik M. Varusk segadusse ajavalt ja ründavalt sekkunud ja katkestanud menetlusosaliste vastamist, andmata neile võimalust oma seisukohti esitada ja selgitada. Ta on kohtuistungitel juhtinud menetlust muu hulgas ka n-ö võimupositsioonilt menetlusosalisi kohatult järsul toonil paika pannes („kohtul on õigus esitada küsimusi, mitte menetlusosalisel kohtule“; „kohus juhib menetlust, mitte menetlusosaline“). Osasid menetlusosalisi (sealhulgas pankrotitoimkonna esimeest vandeadvokaat F.F.-i, pankrotihaldur

D.D.-d ja tema esindajat E.E.-d, aga samuti ka vandeadvokaat C.C.-d) on kohtunik M. Varusk kohelnud istungitel varjamatu vaenulikkusega, käitudes nendega üleolevalt ja agressiivselt, mis on väljendunud eelkõige kohtuniku kõnetoonis ning nõudmiste esitamise viisis. Kohtunik on kasutanud menetlusosalistega suhtlemisel ärritunud ja/või etteheitvat ja/või hädaldavat ja/või ründavat (vaenulikku) ja/või käskivat ja/või tüdimust väljendavat ja/või pahast ja/või solvunud ja/või üleolevat ja/või iroonilist ja/või ähvardavat hääletooni. Distsiplinaarsüüdistuses on välja toodud kümneid näiteid M. Varuski suhtlemisest viidatud menetlusosalistega 15. veebruari, 14. juuni, 9. juuli, 29. augusti, 17. oktoobri ja kahel 21. novembri 2018. a kohtuistungil ning 15. veebruari ja 15. märtsi 2018. a üldkoosolekul.

3.2.1. Distsiplinaarsüüdistuses rõhutatakse ebakohase käitumise episoodide paljusust, mis viitab kohtuniku süstemaatilisele ebakohasele käitumisele menetluse juhtimisel ja lubamatule suhtumisele menetlusosalistesse. Kohtuniku ütlused viitavad tema käitumises vääritud teo ja teenistuskohustuste rikkumise tunnuste olemasolule. Samuti sisaldavad mõned välja toodud ütlused kohtuniku ebakohaseid etteheiteid ja süüdistusi menetlusosalistele või nende esindajatele ning mõned ütlused toovad esile kohtuniku ebakohase tegevuse menetluse läbiviimisel, viidates nii kohtuniku poolt ametikohustuste mittekohasele täitmisele.

3.2.2. Eelnevat ilmestavad muu hulgas järgmised näited.

3.2.3. Vandeadvokaat F.F. ja kohtunik M. Varusk 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.3.1. „Nii, F.F., mis te soovisite täpsustada?“

„Ma soovisin kohtu käest küsida, et ...“

„Kas kohtule esitatakse küsimusi või? Minu arust ei esitata.“

„Siis ma ei soovinud midagi küsida.“

3.2.3.2. „Ma vastan kõikidele kohtu küsimustele, mida kohus soovib küsida määruskaebuse kohta, aga lihtsalt sellise reservatsiooniga, et ...“

„Vaadake, F.F., teil on väga palju küsimusi kohtule, aga mitte ühelegi kohtu küsimusele teie ei vasta.“

„Aga ma just äsja ütlesin ...“

„Ärge vaielge kohtuga. See kuidas te täna istungil käitute, see ei ole normikohane käitumine advokaadil. Te olete eelkõige advokaat. Nii, teie nendele küsimustele vastata ei oska siis või?“

„Ikka oskan, ma ju ...“

„Aga miks te siis vaidlete? Miks te raiskate istungi aega sellega? Miks te raiskate sellega istungi aega? Te jääte mõlema määruskaebuse juurde? Kas te oskate nendele asjaoludele täna vastata või mitte?“

„Oskan.“

„Nii, aga mis siis on kõigepealt siis selle määruskaebuse osas? Kohus peab selle läbi vaatama. On ka võimalus, et kohus selle rahuldab. Nii, seega, mis siis teile tingis S.S.-i määruskaebust esitama?“

„Millist määruskaebust kohus silmas peab? Kas seda, mis ...“

„Ma just rääkisin, millest ma ..., millest juttu praegu on.“

„Kas G.G. nimetamise peale määruskaebus? Kas see?“

„No kõige esimene määruskaebus on see, jah. Mis teid selle puhul häiris, et te määruskaebuse esitasite?“

„Põhjenduseks olid toodud ...“

„Me ei tee ühislugemist. Me räägime siin praegu läbi. Tooge lühidalt välja need asjaolud, millest tulenevalt te leidsite, et G.G.-d ei oleks pidanud kohus nimetama. Kas teie arvates ei ole pankrotihalduri nimetamine kohtu ülesanne või?“

„See on kohtu pädevuses olev otsustus.“

„Nii, mis teile siis ei meeldinud, et te esitasite määruskaebuse?“

3.2.3.3. „See on arusaadav. Ma küsin teilt hinnangut halduri tegevuse kohta. Teil on ju järelevalvekohustus ka halduri tegevuse üle. Mismoodi te hindasite seda halduri käitumist, et ta otsustas laenulepingu sõlmida enne, kui toimkond selleks nõusolekut sai anda?“

„See oli meie hinnangul ainuvõimalik otsus, et tagada ettevõtte tegevuse jätkamine. Kui haldur ei oleks seda laenulepingut sõlminud ja kui ta ei oleks töötajatele palka maksnud, siis ei ole ma kindel, et töötajad oleks töö tegemist jätkanud.“

„Hästi, see küsimus on praegu teisejärguline, räägime seaduse rikkumisest.“

„Millisest rikkumisest?“

„Ma just rääkisin sellest, kas te ei pannud tähele või?“

„Ma püüdsin vastata.“

„Hästi, ma näen, et te ei oska sellele, ei taha sellele vastata, aga võib-olla siis...“

„Kui kohus lubab, siis ...“

„Ei, lubage palun, mina räägin praegu. Miks te segate vahele? Ja olge palun viisakas, ei ole mõtet kogu aeg muiata istungil.“

3.2.4. Kohtunik M. Varusk ja pankrotihaldur D.D. 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.4.1. „Ma selgitasin teile just, kohtul ei ole kohustust teile aru anda. Teil on kohustus aru anda. Ja kui see informatsioon ei vasta tõele, siis niimoodi tulebki öelda. Ja siinjuures ma küsiksin seda, mis põhjusel te pikaaegselt varjasite kohtu eest seda, et teil on sõlmitud E.E.-ga leping. Kohus on määranud selle selgelt välja toonud.“

„Ma ei ole seda varjanud. Isegi pankrotiseadusest tuleneb, et halduril ja halduriabil on omavaheline kokkulepe. Ma pidasin kogu aeg silmas ja pean jätkuvalt silmas, et kui keegi küsib, et ma pankrotivara arvelt oleks E.E.-ga sõlminud lepingu ja ma oleks seda varjanud, siis tõesti võib mind süüdistada selles, et ma olen ametikohustusi rikkunud. Kui selles menetluses, mis oli nii pingeline, kasutasin ka oma büroo töötajaid, ma maksin ka neile palka, ma ei maksa seda pankrotivara arvelt. Pankrotivara ...“

„Pankrotihaldur D.D., pöörake tähelepanu sellele, millel on fookus. Ärge eksitage kohut ja hakake rääkima asjadest, mis ei oma käesoleval juhul tähtsust. Te varjasite olulist informatsiooni kohtu eest ja tõenäoliselt on see põhjus, kuna te lubasite pool oma tasust pankrotihalduri abile E.E.-le, siis võib järeldada sellest see, et see on põhjus, miks kahe teise halduriga koostöö ei laabunud.“

„Härra G.G. ei ole kunagi öelnud, et tal ei ole D.D.-ga koostöö laabunud.“

„Aga miks ta siis esitas avalduse lahkumiseks? Järelikult see töö ei olnud võimalik.“

„Määruskaebuses on härra G.G. seisukoht, kui kohus tahab seda seisukohta üle kuulata, siis saab ta uuesti välja kutsuda.“

„Kuulge, teie ei pea minule ülesandeid jagama. Seda otsustab kohus, mida kohus teeb.“

3.2.4.2. „Kas te jäite alati viisakaks H.H.-ga rääkides telefonis?“

„Jäin.“

„Aga miks siis kohtuni vastupidine informatsioon on jõudnud?“

„Ma ütlesin, mina ei tea, mis kohtuni on jõudnud.“

„D.D., ma tean väga hästi teie karakterit.“

3.2.5. Kohtunik M. Varusk ja pankrotitoimkonna liige I.I. 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.5.1. „Kui tohib ühe küsimuse?“

„Kellele te küsimusi esitada tahate?“

„Kohtule. Ühe küsimuse.“

„Kohtule küsimusi ei esitata! Mis probleem teil on?“

3.2.6. Kohtunik M. Varusk ja vandeadvokaat E.E. 17. oktoobri 2018. a kohtuistungil:

3.2.6.1. „Ma siiski palun, et kohus siis täpsustaks, millise normi alusel kohus ei luba mul esindada? Millise menetlusnormi alusel?“

„Teil ei ole volitust. Teil puudub volitus ja teil on huvide konflikt. Kaks alust on.“

„Huvide konflikti kellega?“

„Kas te ei kuulanud, mis ma teile rääkisin praegu?“

„Ma tahan aru saada, millisel alusel. Ma esindan kliendi huve, ma tegutsen kliendi huvides, ma tahan aru saada, millisel alusel kohus keelab minul esindamast.“

„Kas te kuulsite, mis ma ütlesin enne. Korrake palun seda, mis ma ütlesin. Mis te sealt aru ei saanud? Ma arvan, et te ei kuula, mis kohus räägib istungil.“

„Ma soovisin kohtult selgitust, milles ...“

„Mida ma teile selgitasin, milles huvide konflikt seisneb? Kas teil on see meeles ja kas te üldse kuulasite seda? Tõenäoliselt mitte.“

„Ma palusin kohtul selgitada, millise õigusnormi alusel kohus keelab minul esindada. Viidet sellele õigusnormile.“

3.3. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt asus kohtunik M. Varusk 21. novembri 2018. a kohtuistungil määruskaebuse põhjendatuse selgitamise asemel menetlusosalist ebakohaselt survestama määruskaebusest loobumiseks. Kohtunik survestas ebakohaselt ja seadusliku aluseta menetlusosalist D.D. kohtuga kompromissi tegemiseks, mis seisnenuks selles, et kohus tühistab kaevatava 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise määruse menetlusosalise suhtes juhul, kui määruskaebuse esitaja loobub sama määruse peale esitatud määruskaebusest ja esitab avalduse enda halduriametist vabastamiseks tagantjärele kuupäevaga alates 28. juunist 2018.

3.3.1. Distsiplinaarsüüdistuses märgitakse, et TsMS § 447 lg 1 järgi ei saa pärast otsuse avalikult teatavastegemist otsuse teinud kohus seda tühistada ega muuta, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. TsMS § 663 lg 4 võimaldab küll maakohtul tühistada oma määrust, kuid seda üksnes määruskaebuse alusel ja üksnes juhul, kui määruskaebus on põhjendatud.

3.4. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt takistas kohtunik M. Varusk vandeadvokaat E.E.-l esindada advokaadina pankrotihaldur D.D. viimase poolt 13. juulil 2018 esitatud määruskaebuse läbivaatamiseks määratud 21. novembri 2018. a istungil. Kohtunik põhjendas keeldu huvide konfliktiga ning viitas TsMS §-le 45. Ühtlasi andis kohtunik vandeadvokaadile korralduse lahkuda istungisaalist.

3.4.1. Distsiplinaarsüüdistuses leitakse, et kohtunik keelas vandeadvokaat E.E.-l tema kliendi esindamise ilma seadusliku aluseta. Kuniks kohtuniku kahtlused esindaja ebaaususes ei ole kinnitust leidnud, puudub kohtunikul alus keelata esindajal tema klienti esindamast. Samuti käitus kohtunik ebakohaselt, kui ta oma võimupiire ületades ja vaenulikku suhtumist näidates andis pärast kliendi esindamise keelamist 21. novembri 2018. a istungil vandeadvokaat E.E.-le korralduse istungisaalist lahkuda. Sellega rikkus kohus asja kohtuliku arutamise avalikkuse põhimõtet (TsMS § 37).

3.5. Distsiplinaarsüüdistuse järgi ei saa kohtunik M. Varuski poolt kohtuasja menetlemist ülalkirjeldatud viisil pidada ametiülesannete kohaseks täitmiseks. Kohtunik on rikkunud olulisi menetlusnorme ja menetluse aluspõhimõtteid. Seetõttu on kohtuniku tegevuses kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 järgi kvalifitseeritava distsiplinaarsüüteo tunnused (ametikohustuse mittekohane täitmine).

KIRJALIK SELGITUS DISTSIPLINAARSÜÜDISTUSE KOHTA

4. Distsiplinaarkolleegiumile esitatud kirjalikus selgituses kinnitab kohtunik M. Varusk, et ta on oma kutsetegevuses lähtunud talle esitatavatest kõrgetest standarditest ega ole toime pannud talle ette heidetavaid distsiplinaarsüütegusid.

5. M. Varusk on seisukohal, et ta menetles tsiviilasja nr 2-00-00002 kohtunikule ettenähtud põhjalikkusega. Asjas tunnistajaks olnud B.B.-le esitatud küsimused olid otseselt seotud menetletava tsiviilasjaga. Asjaolu, et B.B. sisenes kohtusaali uksest, mis on ette nähtud kohtukoosseisule sisenemiseks kohtu sisetsoonist, pani tsiviilasjas kahtluse alla kohtu sõltumatuse ja erapooletuse. Olukorra tegi problemaatiliseks asjaolu, et saalis viibis Eesti Ekspressi ajakirjanik. Pole teada, milline oleks võinud olla ajakirjaniku avaldatav artikkel juhul, kui kohus poleks juhtinud B.B. tähelepanu asjaolule, et ta pani menetlusosalisele sobimatult kohtusaali sisenemisega kahtluse alla kohtu sõltumatuse. B.B. sisenemine kohtukoosseisule ette nähtud uksest oli problemaatiline ka seetõttu, et menetletava tsiviilasjaga seotud tsiviilasja menetlenud kohtuniku A.A. vastu oli tolles asjas esitatud taandamisavaldus, milles muu hulgas tugineti A.A. ja B.B. headele suhetele. Arvestades seda, et A.A. survestas M. Varuskit enne 13. märtsil 2018 toimunud kohtuistungit seoses käsitletava tsiviilasja menetlemisega ja püüdis teda sundida seda menetlema talle sobival viisil, ei ole praegusel juhul alust käsitada B.B. küsitlemist kohtunikukonna siseasja sekkumisena.

6.1. Määruskaebuste menetlemisega viivitamise süüdistuse kohta selgitab M. Varusk järgnevat. Arvestades käsitletava järelevalvemenetluse iseloomu, ulatust ja intensiivsust, ei olnud võimalik määruskaebust (1) varem ringkonnakohtule edastada. Üheks kaalukaks põhjuseks oli asjaolu, et määruskaebuse esitamise ajal oli kohtunik ette valmistamas ja vormistamas kohtumäärust, mille ta andis välja 28. juunil 2018 pankrotihaldur D.D. vabastamise kohta. Määruskaebuse (1) esitamise järel pidas kohus kohtuistungeid 14. juunil ja 9. juulil 2018, tegi järelevalvet pankrotihaldur D.D. tegevuse üle ning 28. juuni 2018. a määrusega vabastas pankrotihaldur D.D. ja G.G. pankrotihalduri kohustustest.

6.1.1. Kuna kohtunik eeldas, et 28. juuni 2018. a kohtumäärus vaidlustatakse, ja määruskaebuse esitamise tähtaeg langes tema puhkuse ajale, siis arvestades maakohtu kohustust täita määruskaebuse menetlemisel TsMS §-s 663 sätestatud ülesandeid, ei edastanud ta enne puhkuse algust tsiviilasja toimetust koos määruskaebusega (1) ringkonnakohtule, kus määruskaebuse lahendamine enne suvepuhkuste lõppemist ei oleks olnud tõenäoline. Määruskaebused (2) ja (3) esitati M. Varuski puhkuse ajal.

6.1.2. Enne 29. augusti 2018. a kohtuistungit informeeris uus pankrotihaldur J.J. M. Varuskit, et temale edastatud seisukoha kohaselt kaaluvad määruskaebuse esitanud võlausaldajad ja endine pankrotihaldur kompromissi ja määruskaebustest loobumist. Nimetatud asjaolu on hiljem kinnitanud ka D.D.. Määruskaebuse lahendamiseks on kohtunik M. Varusk küsinud TsMS §-s 663 sätestatud seisukohta ja pidanud kohtuistungeid 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018. Viimati nimetatud kohtuistungil avaldas endine pankrotihaldur D.D. täiendavalt soovi kaaluda määruskaebusest loobumist. Oma kirjaliku avalduse määruskaebusest tingimusliku loobumise kohta esitas D.D. kohtule 26. novembril 2018.

6.1.3. M. Varusk märgib muu hulgas, et TsMS §-s 663 sätestatud maakohtu ülesannete täitmise ajal on määruskaebusest (3) loobunud V.V. A/S Eesti filiaal ja SIA X.X. Eesti filiaal. P.P. AS-i määruskaebuse menetlusse võtmisest on kohus keeldunud, kuna nõuete kaitsmise protsessi käigus on selgunud, et AS P.P. ei kvalifitseeru pankrotiseaduse (PankrS) § 8 lg 3 kohaselt võlausaldajaks, kuna ta on loobunud nõudest. Nimetatu kohta võtab kohus seisukoha lähemal ajal.

6.1.4. M. Varusk toob esile, et käsitletavas asjas on esitatud arvukalt määruskaebuseid, ning nendib, et kahjuks ei ole maakohtul võimalik ringkonnakohtule edastada määruskaebuseid ükshaaval ja ilma toimikuta. Arvestades ringkonnakohtu praktikat ei ole tõenäoline eeldada, et pankrotiasja toimik oleks kohtule kiiresti tagastatud. Eelnevaid asjaolusid arvestades soovis kohtunik teha kiireloomulised menetlustoimingud ja seejärel edastada kiiresti kõik määruskaebused ühes toimikuga ringkonnakohtule.

6.1.5. Muu hulgas märgib M. Varusk, et käsitletaval ajavahemikul oli ta puhkusel 43 kalendripäeva ulatuses (11. juulist 17. augustini 2018, s.o 38 päeva, ja 5. novembrist 9. novembrini 2018, s.o 5 päeva).

6.1.6. M. Varusk rõhutab, et TsMS § 663, mis sätestab maakohtu ülesanded määruskaebuse menetlemisel, ei näe ette tähtaega, mille jooksul tuleb määruskaebus ringkonnakohtule edastada. See, et määruskaebuste menetlemise tähtaeg ei ole määratletud, leidis kinnitust ka 2. novembril 2018 toimunud Tallinna Ringkonnakohtu ja maakohtute ümarlinal.

6.2. M. Varuski arvates ei ole kohtuistungite helisalvestistelt tuvastatav, et ta oleks kasutanud distsiplinaarsüüdistuses kirjeldatud ebakohast hääletooni.

6.2.1. Distsiplinaarsüüdistuses sisalduvad etteheited põhinevad poolikutel ja/või kontekstist väljarebitud lausetel, mis moonutavad tegelikult istungitel toimunu käiku ja loovad ebatõese pildi kohtuniku käitumisest. Samuti on tehtud etteheited sisuliselt põhjendamata, kuivõrd jääb arusaamatuks, millest lähtuvalt on süüdistuse esitaja vastavatele järeldustele jõudnud. Kohtuistungite helisalvestistelt ei kuuldu, et kohtuniku hääl oleks ebakohane eelkirjeldatud viisil. Tihti on distsiplinaarsüüdistuses ette heidetud mitme erineva hääletooni üheaegset esinemist, mõnel puhul ka teineteist välistavate hääletoonide üheaegset kasutamist (üheaegselt üleolev, etteheitev ja hädaldav hääletoon).

6.2.2. Süüdistuse esitaja on süüdistuses rõhutanud märgitud episoodide paljusust, et viidata kohtuniku süstemaatilisele ebakohasele käitumisele menetluse juhtimisel ja lubamatule suhtumisele menetlusosalistesse. Samas on tegemist siiski üksikute episoodidega: distsiplinaarsüüdistuse täpsustuses nimetatud episoodid moodustavad kõigi istungite kümnetunnisest mahust ligikaudu 15 minutit.

6.2.3. M. Varusk kinnitab, et ei ole menetlusosalisi põhjuseta katkestanud. Istungite salvestistelt nähtub, et menetlusosalised ei ole tal mitmel korral lasknud lauseid lõpetada, vaid on asunud talle vahele rääkima, mistõttu ta on olnud sunnitud neid korrale kutsuma. Menetlusosaliste juttu on kohtunik katkestanud üksnes juhul, kui jutt, mida nad räägivad, ei ole asjakohane või sel ei ole vaidlusaluse küsimuse lahendamisel tähtsust. Kohtu õigus seda teha tuleneb TsMS § 348 lg-st 1, mille kohaselt juhib kohtuistungit kohus ning selgitab välja menetlusosaliste arvamuse asjas tähtsust omavate asjaolude suhtes ja kõrvaldab asja arutamisest kõik, mis ei oma asja lahendamiseks tähtsust. Eeltoodust tuleneb, et distsiplinaarsüüdistusega on kohtunikule hakatud ette heitma kohtuistungite juhtimist.

6.2.4. Menetlusosalistele küsimuste esitamisel on kohtunik lähtunud uurimisprintsiipest (PankrS § 3 lg 3) ega ole küsinud küsimusi, mis oleksid asjaolusid arvestades põhjendamatud või asjakohatud. Uurimisprintsiibi kohaldamise käigus esitatavate küsimuste sisusse sekkumine on M. Varuski hinnangul kohatu. Kohtu selgitamiskohustuse täitmist, menetlusliku olukorra selgitamist ei saa pidada hädaldamiseks, menetlusosalisega pahandamiseks vms.

6.3. Seoses etteheitega, et M. Varusk survestas menetlusosalist määruskaebusest loobuma, selgitab M. Varusk, et TsMS § 4 lg 4 kohaselt peab kohus kogu menetluse ajal tegema kõik endast sõltuva, et asi või selle osa lahendataks kompromissiga või muul viisil poolte kokkuleppel, kui see on kohtu hinnangul mõistlik. See regulatsioon laieneb ka määruskaebuse menetlemisele olukorras, kus kohtule on edasi antud määruskaebuse esitanud isikute soov määruskaebused kompromissi korras lahendada, mis tooks kaasa nendest loobumise. Sellega oleks olnud välistatud vajadus määruskaebuste ringkonnakohtule edastamiseks. D.D. oli kohtule varem teatanud, et soovib õigusrahu huvides sõlmida kompromissi ja esitatud määruskaebusest loobuda. Pankrotihaldur J.J. oli kohtule avaldanud, et sellisel juhul on ka teised määruskaebused esitanud isikud valmis oma määruskaebustest loobuma. Asjaolu, et kohtunik andis menetlusosalisele võimaluse kaaluda, millistel tingimustel ta kompromissi sõlmida soovib, ei saa käsitada kohtunikupoolse survestamisena.

6.4. Kuigi M. Varusk oli endisele pankrotihaldurile D.D.-le ja tema lepingulisele esindajale E.E.-le juba varem teada andnud, et ta ei luba huvide konflikti tõttu E.E.-l D.D.-d esindada, ilmusid nad siiski 21. novembril 2018 kohtuistungile. M. Varusk leiab, et E.E. on end käesolevas menetluses näidanud ebaausana (TsMS § 45 lg 2), mistõttu ei pidanud ta tema istungisaali jäämist põhjendatuks ja tegi talle korralduse saalist lahkuda. Selle asemel, et lahkuda, hakkas E.E. kohtunikuga vaidlema. Kohtunik selgitas menetlusosalistele, et juhul kui E.E. ei ole nõus saalist lahkuma, siis tuleb istung kinniseks kuulutada, ja küsis D.D. seisukohta selles küsimuses. D.D. leidis, et menetluse otstarbekusest lähtuvalt ei pea ta istungi kinniseks kuulutamist vajalikuks. Kohtunik lubas D.D.-l ja E.E.-l olukorda omavahel arutada, mispeale E.E. lahkus saalist. Kohus selgitas kohtuistungil, et vormistab kirjaliku määruse E.E. menetlusest kõrvaldamiseks hiljem. Asjasse puutuv määrus on tehtud 18. veebruaril 2019.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID JA SELGITUSED

7. Distsiplinaarkolleegiumile esitati koos süüdistusega järgmised tõendid:

- (1) kohtunik A.A. 8. mai 2018. a avaldus lisadega;
- (2) kohtunik B.B. 9. mai 2018. a avaldus;
- (3) kohtunik M. Varuski 11. juuni 2018. a vastus lisadega;
- (4) 13. märtsi 2018. a kohtuistungi helisalvestis;
- (5) Harju Maakohtu personaliosakonna teatiseid kohtunik M. Varuski puhkuste kohta;
- (6) AS-i P.P. esindaja vandeadvokaat C.C. 12. novembri 2018. a kaebus lisadega;
- (7) pankrotihaldur D.D. esindaja vandeadvokaat E.E. 13. detsembri 2018. a kaebus;
- (8) pankrotihaldur D.D. 28. detsembri 2018. a kaebus;
- (9) kohtunik M. Varuski 28. novembri 2018. a seletus;
- (10) kohtunik M. Varuski 28. detsembri 2018. a seletus;
- (11) tsiviilasja nr 2-00-00001 kohtuistungite helisalvestised.

8. Koos distsiplinaarsüüdistuse täpsustusega esitati distsiplinaarkolleegiumile järgmised tõendid:

- (1) 17. oktoobri 2018. a kohtuistungi protokoll;
- (2) kohtunik M. Varuski 2. novembri 2018. a kiri;
- (3) vandeadvokaat E.E. 21. novembri 2018. a kiri;
- (4) 21. novembri 2018. a kohtuistungi protokoll.

9. Kohtunik M. Varusk esitas koos seletusega järgmised tõendid:

- (1) istungisekretär K.K. 1. märtsi 2019. a seletuskiri;
- (2) vandeadvokaatide L.L. ja M.M. 26. veebruari 2018. a kohtuniku taandamise avaldus, vastuväide kohtu tegevusele ja protokollide parandamise taotlus;
- (3) vandeadvokaat L.L. 2. aprilli 2018. a hageja seisukoht ja kohtuniku taandamise avaldus;

(4) pankrotihaldur D.D. 2. ja 3. juuli 2018. a e-kirjad, istungisekretär K.K. 3. juuli 2018. a e-kiri, vandeadvokaat J.J. 23. novembri 2018. a e-kiri;

(5) Harju Maakohtu 18. veebruari 2019. a määrus;

(6) Eesti Advokatuuri 20. veebruari 2019. a e-kiri;

(7) väljavõtted ajakirjanduses ilmunud artiklitest kurjategijate PR-kampaania kohta.

10. Kohtunik M. Varusk esitas distsiplinaarkolleegiumile ka Eesti Advokatuuri aukohtu 21. märtsil 2019. a istungi protokoll, millest nähtuvalt algatati aukohtumenetlus vandeadvokaat E.E. tegevuse suhtes.

11. Harju Maakohtu esimees Meelis Eerik esitas distsiplinaarkolleegiumi palvel 26. märtsil 2019. a kohtunik M. Varuski tööalase iseloomustuse.

12. Kohtunik B.B. esitas distsiplinaarkolleegiumile 6. veebruaril 2019. a avalduse, milles palus jätta kohtunik M. Varusk distsiplinaarkorras karistamata.

13. SIA X.X. Eesti filiaali esindajad N.N. ja O.O. esitasid distsiplinaarkolleegiumile 27. märtsil 2019. a võlausaldaja seisukoha, milles teatasid, et ei tundnud end 17. oktoobri 2019. a kohtuistungil kohtu poolt mingil viisil survestatuna.

14. Distsiplinaarkolleegiumi istungil kuulati ära ringkonnakohtu esimehe V. Lapimaa ja kohtunik M. Varuski seisukohad ning kuulati vahetult distsiplinaarsüüdistuse täpsustuses viidatud löike kohtuistungite helisalvestistest tsiviilasjas nr 2-00-00001.

15. V. Lapimaa jäi distsiplinaarsüüdistuse juurde ning leidis, et kohtunik M. Varuskit tuleks karistada kõige kergema karistuse, s.o noomitusega.

16. M. Varusk end süüdi ei tunnistanud.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

17. KS § 87 lg 2 järgi on distsiplinaarsüütegu kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmises. Distsiplinaarsüütegu on ka kohtuniku vääritud tegu.

18. Distsiplinaarkolleegiumi senises praktikas on korduvalt märgitud, et distsiplinaarsüüdistuse sisuks ei tohiks üldjuhul olla õigusnormi kohaldamise ja tõlgendamise problemaatika. Siiski on distsiplinaarkolleegium ka leidnud, et kohtuniku süüteks KS § 87 lg 2 mõttes võib olla ka ilmselge rikkumine õigusnormi kohaldamisel. Rõhutamist vajab samas, et kohtuniku sõltumatuse tagamiseks peab olema välistatud tema distsiplinaarne mõjutamine selle eest, et ta tõlgendas õigust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt ükskõik kelle arusaamast. Siinkohal on seega esmajoones määrav, kas kohtunik rikkus õigusnormi ilmselgelt ja kas see rikkumine oli süüline. Seejuures tuleb arvesse võtta, et distsiplinaarkolleegiumil puudub pädevus hinnata kohtulahendite sisulist õigsust (vt nt distsiplinaarkolleegiumi 24. mai 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-1, p 7 ja 24. novembri 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-3, p 11). Sisustades ametikohustust KS § 87 lg 2 tähenduses, tuleb pöörata tähelepanu ka kohtuniku üldkohustustele: KS § 70 lg 2 kohaselt peab kohtunik käituma teenistuses laitmatult, hoidudes tegudest, mis kahjustavad kohtu mainet. Nii vääritud teo kui ametikohustuste mittekohase täitmise mõiste sisustamisel saab muu hulgas juhinduda kohtunike eetikakoodeksis kokkulepitust (vt ka distsiplinaarkolleegiumi 7. novembri 2017. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/17-2, p-d 12.1–12.2). Kohtunike eetikakoodeksi p12 kohaselt säilitab kohtunik töös rahu, väljapeetuse ja väärrikuse; p 13 kohaselt on kohtunik kannatlik ja viisakas kõigi

protsessiosaliste suhtes; p 14 järgi on kohtunik õigusemõistmisel erapooletu ja õiglane ning püüab sellisena näida ka mõistlikule kõrvalseisjale; selleks kohtleb kohtunik protsessiosalisi võrdselt, hoidub mittevajalikest ja asjasse puutumatutest kommentaaridest või märkustest ning väldib ärritumist, vihastumist, hääle kõrgendamist, suhtumist väljendavat miimikat ja motoorikat või muud sellist käitumist, mis võib jätta mulje tema erapoolikusest. Eetikakoodeksi p 19 kohaselt ei vii kohtunik avalikkuse ette vastasseisu kolleegidega ega muid kohtunikkonna siseasju.

19. Distsiplinaarkolleegium leiab, et B.B. küsitlemine tunnistajana 13. märtsi 2018. a kohtuistungil ei kujutanud endast kohtunikukonna siseasjasse puutuva viimist avalikkuse ette ega kaaskohtuniku alandamist. See, milliseid küsimusi kohtunik kohtuistungil tunnistajalt küsib, on eelkõige sisulise õigusemõistmise küsimus ning distsiplinaarkolleegiumi pädevuses ei ole esitatavatele küsimustele hinnangu andmine, kuniks need ei ole sisult ilmselgelt asjakohatud või viisilt alandavad, ebaviisakad või muul moel ilmselgelt sobimatud. Kolleegiumi arvates ei olnud praegusel juhul kohtunik M. Varuski poolt tunnistajana kohtuistungile kutsutud kolleegile esitatud küsimused ilmselgelt asjakohatud. Samuti ei puudutanud küsimused selliseid kohtunikukonna siseasju, mille käsitlemine avalikul kohtuistungil oluks konfidentsiaalsuskohustuse, ametialase lojaalsusnõude või kohtunikevahelise kollegiaalsuse tõttu sobimatu. Lisaks omab kolleegiumi arvates kaalu M. Varuski esiletoodu, et kohtuistungil viibinud ajakirjaniku silmis võinuks tunnistaja sisenemine kohtusaali kohtumaja sisetsoonist seada kahtluse alla kohtu sõltumatuse ning et sellele tuli reageerida. Kolleegiumi hinnangul ei olnud küsimuste esitamise viis ka alandav, ebaviisakas ega ilmselgelt sobimatu. Seega leiab kolleegium, et M. Varusk tuleb selles süüdistusepunktis õigeks mõista.

20. Distsiplinaarsüüdistuses kohtunikule ette heidetud nelja määruskaebuse menetlemisega viivitamisega seonduvalt märgib distsiplinaarkolleegium, et nende 12. juunil, 13. juulil (kaks määruskaebust) ja 24. juulil 2018 esitatud määruskaebustega vaidlustati kolme maakohu määrust. Pärast kohtuniku puhkuselt naasmist peeti asjas kolm kohtuistungit: 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018. Ühe 13. juulil 2018. a mitme menetlusosalise poolt ühiselt esitatud määruskaebuse kaks esitajat loobusid määruskaebusest ning ühe menetlusosalise osas kohus keeldus määruskaebust menetlusse võtmast. Ülejäänud osas edastas kohtunik määruskaebused ringkonnakohtule KIS-i andmetel 21. ja 27. detsembril 2018. Seega, arvestades määruskaebuste menetlemiseks kulunud ajast välja kohtuniku puhkuse, kulus määruskaebuste esitamisest kuni nende ringkonnakohtule edastamiseni umbes kolm ja pool kuni viis kuud.

20.1. Distsiplinaarkolleegium märgib, et TsMS § 663 kohaselt tuleb määruskaebus nii menetlusse võtta (lg 1) kui ka – kui maakohus seda ise ei rahulda – ringkonnakohtule edastada (lg 5) viivitamatult. Määruskaebuse menetlusse võtmise ja ringkonnakohtule edastamise vahel tuleb aga maakohul teha toiminguid, mille puhul viivitamatuse nõuet ei ole sätestatud. Nii toimetab maakohus määruskaebuse ära kirja kätte menetlusosalistele, kelle õigusi määrus puudutab, ja küsib neilt vastuse (lg 3) ning kui maakohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, rahuldab ta selle ise määrusega (lg 4). Määruskaebuse läbivaatamine vaidlustatud määruse teinud maakohus ei peaks kujunema sama küsimuse teistkordseks lahendamiseks, kuid siiski ei ole välistatud ka kohtuistungite korraldamine. Kohtunik M. Varuski sõnul informeeriti teda, et menetlusosalised kaalusid kompromissi ja määruskaebustest loobumist. Eelnevast tulenevalt tõdeb distsiplinaarkolleegium, et ehkki tavapärane oluks määruskaebuste oluliselt kiirem edastamine ringkonnakohtule, ei jäänud kohtunik määruskaebuste menetlemisel tegevusetuks ning käsitles neid vastavalt oma arusaamale menetluse eesmärgipärasest juhtimisest. Kolleegiumi hinnangul ei ole praegusel juhul tegemist ametikohustuse täitmata jätmise ega mittekohase täitmisega, mistõttu tuleb M. Varusk selleski süüdistusepunktis õigeks mõista.

21. Distsiplinaarsüüdistuses heidetakse M. Varuskile ette ka ebaviisakat ja kohatud käitumist menetlusosaliste suhtes. M. Varuski seletuse kohaselt ei ole kohtuistungite helisalvestistelt ebakohane

hääletoon tuvastatav, samuti katkestas ta menetlusosaliste juttu üksnes siis, kui nende räägitu ei olnud asjakohane või sel ei olnud vaidlusaluse küsimuse lahendamisel tähtsust. Distsiplinaarkollegium, tutvunud süüdistuses viidatud kohtuistungite helisalvestiste ning asjakohaste istungi protokollidega, leiab, et ebaviisaka ja kohatu käitumise etteheide M. Varuskile on põhjendatud. Kollegium rõhutab, et küsimus ei ole mitte menetluse juhtimises kui niisuguses ega ka mitte menetlusosalistele esitatavate tsiviilasja lahendamise seisukohalt asjasse puutuvate küsimuste sisus, samuti mitte hääletoonis iseenesest, vaid lugupidamatust väljendavas suhtumises menetlusosalistesse ja nende suhtes ebaviisakas käitumises.

21.1. Kujukaimad näited distsiplinaarsüüdistuses toodud kümnetest tsitaatidest on esitatud eespool käesoleva otsuse punktides 3.2.2–3.2.6.1. Kollegium on seisukohal, et viidatud tsitaatidest nähtub ilmekalt kohtunik M. Varuski lugupidamatu ja ebaviisakas suhtumine menetlusosalistesse. Kohtunik teeb menetlusosalistele korduvalt kohutuid isiklikku laadi märkusi („D.D., ma tean väga hästi teie karakterit!“), ründab neid („Aga miks te siis vaidlete? Miks te raiskate istungi aega sellega? Miks te raiskate sellega istungi aega? Te jääte mõlema määruskaebuse juurde? Kas te oskate nendele asjaoludele täna vastata või mitte?“), tänitab („Ma just rääkisin sellest, kas te ei pannud tähele või?“; „Kas kohtule esitatakse küsimusi või? Minu arust ei esitata.“; „Kuulge, teie ei pea minule ülesandeid jagama. Seda otsustab kohus, mida kohus teeb.“; „Kohtule küsimusi ei esitata! Mis probleem teil on?“; „Kas te ei kuulanud, mis ma teile rääkisin praegu?“; „Kas te kuulsite, mis ma ütlesin enne. Korrake palun seda, mis ma ütlesin. Mis te sealt aru ei saanud? Ma arvan, et te ei kuula, mis kohus räägib istungil.“; „Mida ma teile selgitasin, milles huvide konflikt seisneb? Kas teil on see meeles ja kas te üldse kuulasite seda? Tõenäoliselt mitte.“) jne. Ka ei lase kohtunik menetlusosalistel kohati küsimustele vastata või oma seisukohti esitada, katkestades neid poolelt sõnalt (vt nt p 3.2.3.2). Kollegiumi arvates annab eelnev tunnistust sellest, et kohtunik ei suutnud säilitada ametiväärikust ega olnud menetlusosaliste suhtes kannatlik ja viisakas. Samuti ei suutnud ta näida menetlusosalistega suheldes mõistlikule kõrvalseisjale erapooletu ja õiglasena. Sellise käitumisega kahjustas M. Varusk ka kohtu mainet.

21.2. Eeltoodud põhjustel on M. Varusk kohtuistungit juhtides pannud toime KS § 87 lg-s 2 sätestatud distsiplinaarsüüteo – ametikohustuse ebakohase täitmise. Kollegiumi hinnangul puuduvad kohtuniku süüid välistavad asjaolud.

22. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt survestas kohtunik M. Varusk ka ebakohaselt ja seadusliku aluseta 21. novembri 2018. a kohtuistungil menetlusosalist D.D. määruskaebusest loobuma ning kohtuga kompromissi tegema. Distsiplinaarkollegium, olles tutvunud viidatud kohtuistungil protokolliga, ei leia, et kohtunik oleks menetlusosalist ebakohaselt survestanud. Kohtunik sedastas, et temani jõudnud informatsiooni kohaselt soovivad menetlusosalised ja kaebuse esitajad asja lahendada menetlusökonoomiast lähtuvalt ning ta küsis menetlusosalistelt, kas see vastab tõele. D.D. avaldas oma positsiooni, kohtunik esitas täpsustavaid küsimusi ning selgitas omalt poolt, missuguseid otsustusi ta saaks teha. Distsiplinaarsüüdistuse etteheite kohta, et kohtuniku poolt D.D.-le ette pandud „kompromissil“ polnud seaduslikku alust, leiab kollegium järgmist. Esiteks ei selgu kohtuistungil protokollist piisava täpsusega, milline võinuks olla D.D. tingimuslik taotlus ning kuidas kohus selle lahendanuks. Teiseks seondub arutuse all olnud „kompromissi“ õiguslik võimalikkus sisulise õigusemõistmisega, millesse sekkumiseks puudub distsiplinaarkollegiumil vähemalt praegustel tehiooludel pädevus. Distsiplinaarkollegiumi hinnangul ei saa öelda, et kohtuistungil arutuse all olnu annaks alust järelduseks, et kohtunik rikkus ilmselgelt menetlusnormi, samuti, nagu juba öeldud, ei nähtu kohtuistungil protokollist menetlusosalise ebakohast survestamist. Seega ei ole tegemist ametikohustuse mittekohase täitmisega ning M. Varusk tuleb selles süüdistusepunktis õigeks mõista.

23. Distsiplinaarsüüdistuses heidetakse kohtunikule ette, et ta keelas 21. novembri 2018. a kohtuistungil vandeadvokaat E.E.-l kliendi esindamise ilma seadusliku aluseta ja käitus seejärel

ebakohaselt, andes E.E.-le korralduse istungisaalist lahkuda. Kohtunik M. Varuski selgituse kohaselt ei lubanud ta E.E.-l D.D.-d esindada huvide konflikti tõttu ning ta leidis, et E.E. oli näidanud end menetluses ebaausana. Ka pidas kohtunik vajalikuks E.E. ülekuulamist tunnistajana. Distsiplinaarkolleegim märgib, et TsMS § 45 lg 2 kohaselt võib kohus muu hulgas kõrvaldada menetlusosalise esindaja menetlusest, kui esindaja on kohtumenetluses näidanud end ebaausana. Kohtunik M. Varusk on 19. veebruaril 2019 teinud määruse, millega D.D. lepinguline esindaja vandeadvokaat E.E. on menetlusest kõrvaldatud. Selles määruses on põhjendatud, miks E.E.-l võib olla D.D.-ga huvide konflikt, mis annab alust arvata, et E.E. on näidanud end menetluses ebaausana ning miks on vajalik E.E. ülekuulamine tunnistajana. Distsiplinaarkolleegium ei võta seisukohta küsimuses, kas kohtuniku 21. novembri 2018. a kohtuistungil väljendatud kahtlused ning 19. veebruari 2019. a määruses sisalduvad põhjendused on E.E. menetlusest kõrvaldamiseks piisavad. Tegemist on taas sisulise õigusemõistmisega seotud küsimusega, mille lahendamine ei ole distsiplinaarkolleegiumi pädevuses. Ilmselget menetlusnormide rikkumist, mis annaks alust rääkida ametikohustuse mittekohasest täitmisest, distsiplinaarkolleegiumi hinnangul kohtunik M. Varuski tegevuses sedastada ei ole võimalik. Seetõttu tuleb M. Varusk selles süüdistusepunktis õigeaks mõista.

23.1. Küll aga leiab distsiplinaarkolleegium, et M. Varuskile on etteheidetav E.E. istungisaalist lahkuma sundimine 21. novembri 2018. a kohtuistungil. Kui kohtunik leidis, et E.E. on vaja tunnistajana üle kuulata, tulnuks ta tunnistajana kohtuistungile kutsuda ning tema ülekuulamise tagamiseks tal mitte lubada viibida asja arutamise ajal kohtusaalis (TsMS § 260 lg 1). Praegusel juhul ei tuginenud kohtunik, keelates E.E.-l istungisaali jäämise, ülekuulamata tunnistaja saalis viibimise keelule. Kohtunik viitas ühest küljest huvide konfliktile, teisalt aga ka võimalusele kuulutada kohtuistung kinniseks, jättes viimase siiski tegemata. E.E. istungisaalist väljasaatmisest kujunes ärritunud hääletoonil ja kasinatel õiguslikel argumentidel põhinev stseen, mis kahjustas kohtu ja kohtupidamise mainet. Distsiplinaarkolleegium on seisukohal, et kohtunik M. Varusk pani eelnevaga toime ametikohustuse mittekohase täitmisena kvalifitseeritava distsiplinaarsüüteo KS § 87 lg 2 tähenduses. Kolleegiumi hinnangul puuduvad kohtuniku süüd välistavad asjaolud.

24. Kokkuvõtteks leiab kolleegium, et kohtunik M. Varusk on toime pannud KS § 87 lg-s 2 märgitud distsiplinaarsüüteo, s.o ametikohustuste mittekohase täitmise, mis seisneb lugupidamatus ja ebaviisakas suhtumises menetlusosalistesse (otsuse p-d 21–21.2), samuti E.E. istungisaalist lahkuma sundimises (otsuse p 23.1). Ülejäänud osas ei leidnud distsiplinaarsüüteod kinnitust ja kohtunik M. Varusk tuleb nendes õigeaks mõista.

25. Distsiplinaarkaristuse määramisel arvestab distsiplinaarkolleegium distsiplinaarsüüteo laadi, raskust ja tagajärgi, kohtuniku isiksuseomadusi, tema tööalast iseloomustust ning seda, et tal ei ole kehtivaid distsiplinaarkaristusi.

26. Eeltoodu alusel, juhindudes KS §-st 87, § 88 lg 1 p-st 1 ja § 97 lg-st 1, mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik M. Varuski süüdi distsiplinaarsüüteos – ametikohustuste mittekohases täitmisel – ja karistab teda noomitusega.

Tambet Tampuu

Astrid Asi

Mati Kartau

Paavo Randma

Peeter Roosma

(allkirjastatud digitaalselt)